

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Beslut

1 (10)

Datum
2023-07-07

Ärendebeteckning
521-15575-2023

Vårgårda kommun
(stefan.olsson@vargarda.se)

Elektronisk delgivning

Biotopskydd inom Fagrabo detaljplan, Vårgårda kommun.

Beslut

Länsstyrelsen ger dispens från biotopskyddsbestämmelserna att påverka nedan angivna objekt 1-17 inom planområdet för Fagrabo detaljplan, Vårgårda kommun (se även bilaga 3 kartor).

Obj	Typ	Storlek	Skadas
1	Odlingsröse	81 m	2+3 m
2	Stenmur	131 m	Ca 6 och 2 m
5	Stenmur	81 m	Ca 3 m
8	Småvatten	80 m	Hela
9	Odlingsröse	239 m	Ca 6 m
10	Åkerholme	13 m ²	Hela
11	Åkerholme	58 m ²	Hela
12	Åkerholme	14 m ²	Hela
13	Åkerholme	31 m ²	Hela
14	Åkerholme	172 m ²	Hela
15	Åkerholme	30 m ²	Hela
17	Odlingsröse	12 m	Ev flytt 0,5-1 m

Detta beslut gäller endast under förutsättning att detaljplan för Fagrabo i Vårgårda kommun antas och vinner laga kraft. Åtgärderna ovan ska vara utförda inom detaljplanens genomförandetid annars upphör dispensen att gälla.

Villkor

Följande generella skyddsåtgärder ska utföras:

1. Objektet ska skyddas genom utmärkning under byggfasen.
2. Flytt av stenar ska ske i perioden maj till september.

Följande kompensationsåtgärder ska utföras:

3. Naturvårdande skötsel ska utföras av ytor i västra delen av utbyggnadsetapp 1. Detta ska innebära en ökning av död ved, friställande av större träd samt nyskapande av bryn- och ängsmiljöer inom ett befintligt hygge (Bilaga 3, Figur 9).
4. Den naturvårdande skötsel ska ske på två platser vid detaljplanens västra del, varav det ena kallas ”Galgbacken” och delvis ligger utanför detaljplanen.
5. Öppna dagvattenanläggningar med trög avledning ska skapas och att andra befintliga diken i området ska göras mer meandrande samt breddas till så kallade svackdiken.
6. Stenarna från murar och odlingsrösen ska används för att återuppbygga eller förlänga andra murar och rösen med i princip motsvarande längd. (Bilaga 3, Figur 5).
7. I västra delen av objekt 1 ska dock den sten som behöver flyttas staplas ovanpå det intilliggande befintliga röset.
8. Den delvis överväxta fägatan (biotopskyddsobjekt 4-7, samt 17) som löper längs en smal väg i detaljplanens östra del ska försiktigt rensas från organiskt material, främst högvuxet gräs och ormbunkar.

Genomförandetider och rapportering

Kompensationsåtgärder i form av naturvårdande skötsel ska vara genomförd inom detaljplanens genomförandetid.

Kompensationsåtgärder för stenvmurar och odlingsrösen ska vara utförda senast 6 månader efter det att de borttagits från respektive objekt. Var nya rösen och mursträckor uppförts ska redovisas till Länsstyrelsen inom tre månader efter att det utförts.

Kompensationsåtgärder för vattenmiljöerna ska vara utförda senast 2 år efter det att objekten påverkats.

Beskrivning av ärendet

Vårgårda tätort växer och kommunen har ett behov av fler bostäder för att tillgodose efterfrågan. Utöver en förtätning av befintliga bostadsbestånd utgör området kring Fagrabo, ca 1,5 km nordost om Vårgårda centrum, den enda långsiktiga utbyggnadsriktningen för Vårgårda tätort.

Naturvärdesinventeringar har visat att förekommande naturvärden är begränsade och främst koncentrerade till skogsområden i programområdets östra del, vilka bevaras som friluftsområden. Inom utbyggnadsetapp ett (20 ha) vid Fagrabo planeras totalt ca 300 bostäder. Utformningen av bebyggelsen har anpassats till de naturliga förutsättningarna och naturvärden värnas i så stor utsträckning som möjligt, exempelvis bevaras skyddsvärda träd, förekomster av naturvårdsarter och naturvärdesobjekt med påtagligt naturvärde (klass 3). Kommunen har även låtit utarbeta en konsekvens- och kompensationsanalys för att bedöma och väga upp för de negativa effekter på naturvärden som inte kan undvikas genom anpassningar (WSP 2022, under revidering).

Inom området för utbyggnadsetapp 1 finns ett antal biotoper som omfattas av generellt biotopskydd enligt 11 § 7 kap. miljöbalken. Kommunen har under planarbetet haft en önskan om att bevara flertalet av dessa objekt i det nya bostadsområdet. Genomförandet av den nya detaljplanen kommer dock oundvikligen att medföra negativ påverkan på en del av de skyddade biotoperna. Några åkerholmar kommer att behöva tas bort och ett fåtal nya öppningar i stenmurar och odlingsrösen behöver tas upp för att möjliggöra nya vägar i området. För flertalet objekt sker också en indirekt påverkan genom att den angränsande jordbruksmarken omförs till annan markanvändning (upphävt biotopskydd), samt att det ekologiska sammanhanget förändras. Den sammantagna negativa påverkan för naturvärdena som detta medför bedöms dock som liten och kommunen vidtar skydds- och kompensationsåtgärder.

Sex av sju åkerholmar försvinner (totalt 318 m²). Den största åkerholmen bevaras (779 m²) dock oförändrad. De sex åkerholmarna som tas bort är små och bedöms ha låga naturvärden. Kommunen genomför kompensationsåtgärder genom naturvårdande skötsel av ytor i västra delen av utbyggnadsetapp 1. Kompensationen har två komponenter, dels förstärkning av biologiska värden inom skogsmark genom naturvårdande skötsel (exempelvis ökning av död ved, friställande av större träd), och dels nyskapande av bryn- och ängsmiljöer inom ett befintligt hygge (Figur 9). Det är inte möjligt att inom detaljplanen nyskapa objekt som liknar de åkerholmar som försvinner, men ängs- och brynmiljöerna kommer att ha vissa liknande ekologiska funktioner som åkerholmarna (exempelvis resurser av pollen- och nektar från blommande örter). Kompensationen sker på två platser vid detaljplanens västra del, varav det ena kallas ”Galgbacken” och delvis ligger utanför detaljplanen.

Det enda småvattnet (dike) med en sträcka om 80 m försvinner och bedöms ha lågt naturvärde. I samband med att delar av området kring Fagrabo exploateras kommer nya anläggningar för dagvattenhantering att krävas. Inom dagvattenutredningen föreslås att dagvatten fördröjs genom att öppna dagvattenanläggningar med trög avledning skapas och att andra befintliga diken i området görs mer meandrande samt breddas till så kallade svackdiken. Dessa strukturer kommer på sikt att kunna erbjuda relativt jämförbara miljöer ur ekologiskt perspektiv som kompenserar för diket som försvinner.

Stenmurar omfattar en total längd om ca 352 m, varav totalt ca 11 m påverkas av nya öppningar för vägar. Odlingsrösen omfattar en total längd om ca 378 m, varav totalt ca 11 m påverkas av nya öppningar för vägar. Stenarna från dessa objekttyper används för att återuppbygga eller förlänga andra murar och rösen av i princip motsvarande längd. I ett fall staplas dock den sten som behöver flyttas ovanpå det intilliggande befintliga röset (i västra delen av objekt 1). Dessa åtgärder innebär att ingen egentlig minskning sker av den sammanlagda längden stenmurar och odlingsrösen inom området. Den delvis överväxta fågatan (biotopskyddsobjekt 4-7, samt 17) som löper längs en smal väg i detaljplanens östra del kommer också att försiktigt rensas från organiskt material, främst högvuxet gräs och ormbunkar, för att öka solinstrålningen på stenarna vilket främjar dess naturvärde genom ett förbättrat mikroklimat.

Den sammantagna negativa påverkan som sker på de generella biotopskyddsobjekten inom området bedöms som liten. Givet de kompensationsåtgärder som genomförs, bedöms konsekvenserna för naturvärden förknippade med biotopskyddsobjekten bli obetydliga.

Särskilda skäl

Vårgårda kommun åberopar följande särskilda skäl för dispens:

- Berörda biotoper behöver tas i anspråk för att säkerställa nya bostäder med tillhörande infrastruktur. Fler bostäder är nödvändigt då ortens befolkning växer. Områdets lämplighet för bebyggelse har utretts i en fördjupad översiktsplan.
- Berörda biotoper har inventerats på naturvärden utan att några större naturvärden konstaterats.
- Tack vare anpassningar i detaljplanen har omfattningen av påverkan minimerats och den sammanlagda negativa påverkan på naturvärden bedöms som liten. Vårgårda kommun vidtar skydds- och kompensationsåtgärder för att ersätta de förlorade naturvärdena.

Motivering till beslutet

Enligt den naturvärdesinventering som gjorts har samtliga objekt nedan låga naturvärden. Vad gäller småvattnet (objekt 8) så bedöms detta inte vara någon vilo- eller reproduktionsplats för groddjur.

Länsstyrelsen bedömer att genomföra en detaljplan för stadsutveckling får anses utgöra ett allmänt intresse. Vid en avvägning mellan det allmänna intresset av att bevara de biotopskyddade objekten och det allmänna intresset av att kunna genomföra detaljplanen finner Länsstyrelsen i det enskilda fallet att intresset av att genomföra detaljplanen väger tyngre. I detta ställningstagande har vägts in att skada på stora delar av flera objekt har kunnat undvikas samt att objekten saknar högre naturvärden.

Åtgärderna innebär en skada på flera biotopskyddade objekt. Beslutet förenas därför med villkor om återskapande av biotoper samt naturvårdsfrämjande åtgärder.

Länsstyrelsen anser att det är motiverat att ställa krav på kompensation för den skada på naturmiljön som dispensen innebär. Kompensationsåtgärden kan även till viss del begränsa dispensens negativa effekter på möjligheten att nå miljömålet ”Ett rikt växt- och djurliv”.

Länsstyrelsen anser att åtgärden är förenlig med kraven på en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna (3 och 4 kap. miljöbalken).

Bestämmelser som beslutet grundas på

Vad är ett biotopskyddsområde?

Samtliga lätt igenkännbara små mark- eller vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda får förklaras som biotopskyddsområde Odlingsrösen i jordbruksmark, Småvatten och våtmarker i jordbruksmark, Stenmurar i jordbruksmark samt Åkerholmar är biotop-skyddsområden (5 § i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera och bilaga 1 till förordningen). Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön (7 kap. 11 § miljöbalken). Länsstyrelsen kan ge dispens från förbudet i det enskilda fallet om det finns särskilda skäl.

Koppling till miljömålen

Riksdagen har beslutat om ett antal miljömål för att nå en hållbar samhällsutveckling. Biotopskyddade miljöer i odlingslandskapet ryms inom främst miljömål 13, Ett rikt odlingslandskap. Regeringen har fastställt 12 preciseringar av miljömålet. Enligt precisering 4 är odlingslandskapet öppet och variationsrikt med betydande inslag av hävdade naturbetesmarker och slätterängar, småbiotoper och vattenmiljöer, bland annat som en del i en grön infrastruktur och erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter. Enligt precisering 7 är småbiotoper betydelsefulla som livsmiljöer och spridningsvägar för många arter som har blivit undanträngda i dagens odlingslandskap. Den kompensation som sker i ärendet kan till viss del begränsa åtgärdernas negativa påverkan på miljömålen.

Information

Detta beslut ger ingen rättighet gentemot andra som äger mark- eller vattenområden eller som har rättigheter där.

Naturvårdsverket med flera har rätt att överklaga detta beslut inom tre veckor. Du bör därför inte påbörja åtgärden förrän tiden för överklagande har gått ut.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av funktionschef Annika Micheletti med naturvårdshandläggare Erik Brimse som föredragande.

Kopia till

Naturvårdsverket

Bilagor

1. Överklagandehänvisning mark- och miljödomstolen
2. Tabell över kompensationsåtgärderna
3. Kartor:
 - Figur 3. Detalkarta över objekten
 - Figur 4. Nya vägöppningar i stenmurar och odlingsrösen
 - Figur 5. Återuppbyggnad av stenmurar och odlingsrösen
 - Figur 9. Lokalisering av planerad ekologiska kompensation.

Ni kan överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen.

Så här överklagar ni beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västra Götaland antingen via e-post; vastragotaland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västra Götaland, 403 40 Göteborg.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det mark- och miljödomstolen som beslutar om tiden kan förlängas.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

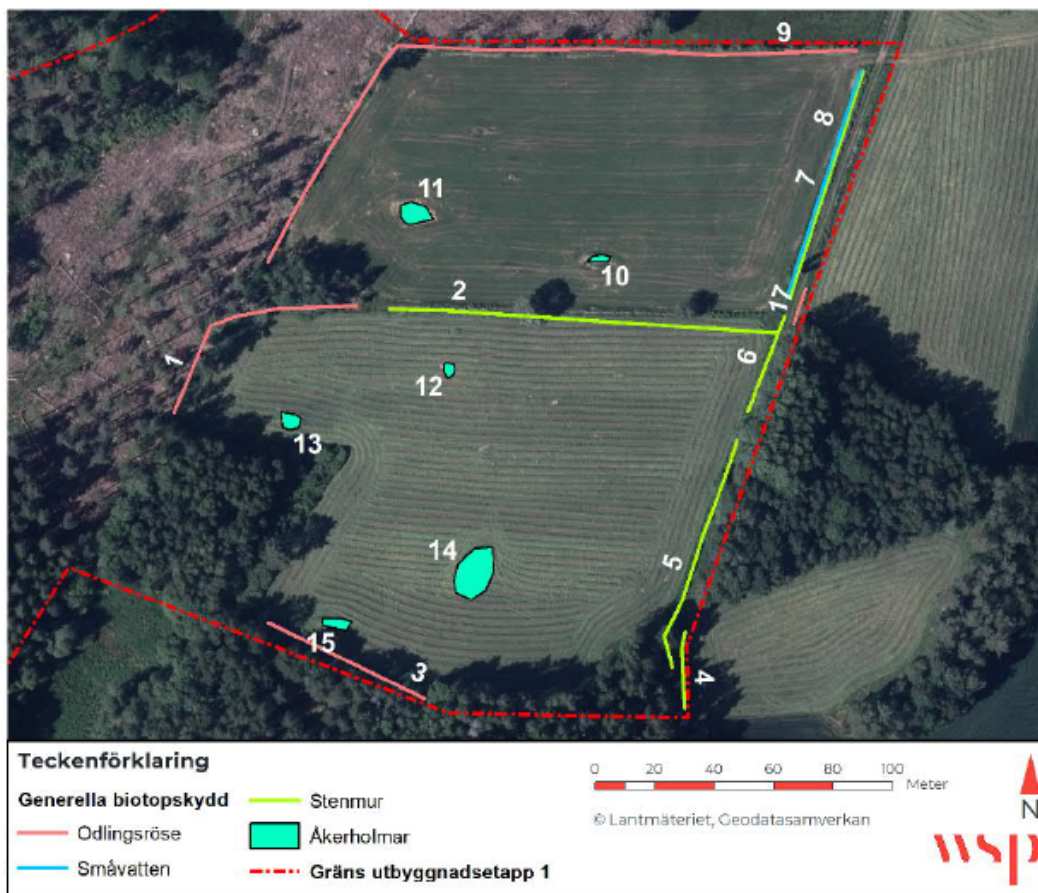
Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, vastragotaland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-224 40 00. Ange diarienummer 15575-2023.

Bilaga 2. Tabell över kompensationsåtgärderna

Obj	Typ	Kompensation
1	Odlingsröse	De stenar som flyttas i objektets västra del läggs upp på befintliga rösen intill. Stenen från östra delen av objekt 1 flyttas till västligaste hörnet av objekt 2 där stenmuren förlängs med motsvarande antal metrar (Figur 5).
2	Stenmur	Stenen som flyttas används till att bygga upp en sträcka om ca 8 m längs fågatans östra mur (östligaste kanten av detaljplansområdet) (Figur 5).
5	Stenmur	Stenen från objektet används till att bygga upp en sträcka om ca 3 m längs fågatans västra mur, mellan objekt 5 och 6, där mur i nuläget saknas (se Figur 5). Härigenom kommer objekt 5 och 6 att nästan förbindas.
8	Småvatten	Inom planområdet kring Fagrabo planeras för nya öppna diken och fördröjningsytor för dagvattenhantering.
9	Odlingsröse	Stenen som flyttas används till att bygga upp en sträcka om ca 6 m längs fågatans östra mur (östligaste kanten av detaljplansområdet) (Figur 5).
10	Åkerholme	Naturvårdande skötsel av ytor i utbyggnadsetapp 1.
11	Åkerholme	Naturvårdande skötsel av ytor i utbyggnadsetapp 1.
12	Åkerholme	Naturvårdande skötsel av ytor i utbyggnadsetapp 1.
13	Åkerholme	Naturvårdande skötsel av ytor i utbyggnadsetapp 1.
14	Åkerholme	Naturvårdande skötsel av ytor i utbyggnadsetapp 1.
15	Åkerholme	Naturvårdande skötsel av ytor i utbyggnadsetapp 1.
17	Odlingsröse	Om nödvändigt flyttas stenen i objektet maximalt 1 m österut, men befintligt utseende ska bibehållas så långt möjligt efter flytten.

Bilaga 3. Kartor

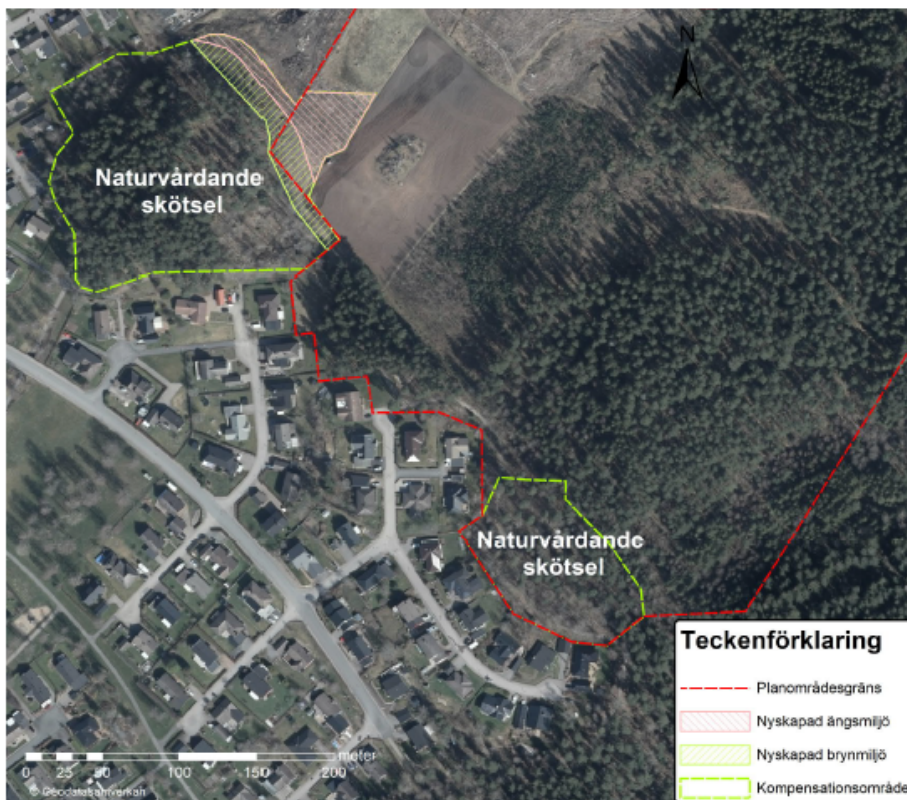
Figur 3. Detaljerad karta över biotopskyddade objekt 1 till 15.

Figur 4. Del av detaljplan för utbyggnadsetapp 1 med markerade nya vägöppningar i stenmurar och odlingsrösen.

Figur 5. Platser där de stenmurar och odlingsrösen som måste flyttas kommer att återuppbyggas.

Figur 9. Lokaliseringen av planerad ekologisk kompensation.